

Motion till riksdagen 2020/21:2732

av **Rebecka Le Moine m.fl. (MP)**

Naturen är värd att skydda

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att vara ett grönt föregångsland inom naturvänligare skogsbruk med ökade arealer med naturvårdsinriktning och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att höja ambitionerna när det gäller att skydda värdefulla havs- och kustområden och säkerställa att skyddet höjs i särskilt känsliga områden och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de orörda älvarna och vattendragen ska bevaras och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förändra skogsbruket till att bli ett mer kalhyggesfritt skogsbruk och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för ett omställningsstöd för hyggesfritt skogsbruk och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbjuda destruktiva fiskemetoder och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbeta för ökade miljöersättningar till ängs- och betesmarker inom landsbygdsprogrammet och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU:s jordbrukspolitik ska inriktas på att öka miljö- och klimatnyttan och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i högre utsträckning och takt återställa våtmarker och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utrotningshotade och skyddsvärda arter ska kunna skyddas i svensk lag och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att polis och åklagare bör prioritera allvarlig och organiserad jaktbrottslighet samt införa ett arbetssätt som minskar genomströmningstiden och tillkännager detta för regeringen.

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att minska den biologiska analfabetismen genom att satsa på forskning, artkunskap i skolan och förskolan, naturskolor och utomhuspedagogik och tillkännager detta för regeringen.

Bakgrund

Vi står inför en ekologisk kris, där förändringen som nu sker inte kan återställas. Forskningen visar att vi kan vara på väg mot det sjätte massutdöendet på planeten. Sedan 1970-talet är minskningen av världens bestånd av fåglar, fiskar, däggdjur och grod- och kräldjur hela 68 procent, enligt WWF:s Living Planet Report. En miljon arter riskerar att utrotas från jorden. När en art har utrotats, är den utrotad för evigt.

2010 enades världens länder om ett antal mål för den biologiska mångfalden på jorden, Aichimålen. I år har FN utvärderat om målen har nåtts (Global Biodiversity Outlook 5), och resultatet är nedslående. Inte enda regering i världen har lyckats med att nå målen. Inte ett enda av de globala målen för biologisk mångfald är uppnått. Istället fortsätter utarmningen och ödeläggelsen av de livsavgörande ekosystemen. Det innebär en spikrakt nedgående trend sedan FN:s konvention om biologisk mångfald trädde i kraft för snart trettio år sedan. Rapporteringen från FN för ett decennium sedan understök på samma sätt som nu det djupa allvaret i utvecklingen, och trenden var redan då alarmerande.

Konventionens mål införlivades i svenskt miljömålsarbete för tio år sedan. Den negativa trenden är mycket tydlig också i Sverige, här har antalet arter som riskerar utrotning ökat med 11 procent de senaste fem åren enligt Artdatabankens rödlista 2020. I Sverige har de nationella miljömålen funnits i 20 år, och ännu uppnås bara ett av våra 16 mål, som handlar om ozonskiktet.

Tiden för att vända utvecklingen håller på att rinna ut. IPCC pekar på att de närmaste tio åren kommer att bli avgörande. Ett flertal omfattande forskningsrapporter från bl.a. IPBES och IPCC har under senare år pekat på att klimatkrisen och krisen för den biologiska mångfalden är nära sammankopplade. Klimatförändringen hotar den biologiska mångfalden, men en rik biologisk mångfald kan motverka klimatförändringens effekter. Båda kriser är akuta och kräver politiska krafttag, nu.

I regeringen har Miljöpartiet drivit igenom de största miljöbudgeterna någonsin. Vi har sjösatt satsningar som syftar till att hejda artutrotningen, åtgärder för att skydda och sköta värdefull natur samt stärka arbetet för rent hav och vatten, och mycket mer. Ändå återstår så mycket att göra, både takten i arbetet och satsningarna måste öka om vi ska ha en chans att vända den negativa trenden.

Det finns en bred vetenskaplig samstämmighet om både orsaker till krisen och till de åtgärder som behöver sättas in för att vända den negativa trenden. Anledningen till varför arter utrotas är många, men de främsta är förlusten av livsmiljöer, ett alldeles för högt jakt- och fisketryck, invasiva arter, utsläpp av föroreningar och en eskalerande klimatkris. Behov av åtgärder handlar om att förstörd natur måste lagas och det måste till ett starkare och mer omfattande skydd av natur. Utsläppen av växthusgaser måste minska och klimatförändringen hejdas, och det behövs åtgärder mot föroreningar, invasiva främmande arter och rovdrift. Vi måste också skapa en hållbar produktion av varor och tjänster, inte minst livsmedel, och minska konsumtionen och avfallet.

Artrikedomen är det som ytterst bygger vår välfärd. Ändå tar de flesta livet för givet. Vore det inte för att ekosystemen producerade bördiga jordar, rent vatten, ren luft och mat, skulle jorden vara en obeboelig plats.

När det gäller den biologiska mångfalden har vi redan passerat motsvarande nivå som klimatets 1,5-gradersmål. Nu behövs ett Parisavtal för den biologiska mångfalden, och Miljöpartiet arbetar för att det nya ramverket för konventionen för biologisk mångfald ska bli just detta. Samma engagemang krävs nu för den biologiska mångfalden som vi sett för klimatet under senare år. Med samma beslutsamhet måste vi ta oss an hotet mot arterna. Miljöpartiet har tidigare för fram ett nytt namn på det politiska området – naturpolitik – är en markering som behövs för att ge tillräckligt stort fokus på uppgiften.

Skydda och ta hand om värdefull natur

Ökat skydd av natur är helt avgörande för att nå nationella och internationella miljömål. För att nå etappmålet om biologisk mångfald i miljömålsarbetet behöver skyddet av land, sötvattensområden samt marina områden, öka.

I Sverige är idag 15 procent av landarealen (inklusive sötvatten) lagstadgat skyddad enligt Naturvårdsverket. Det är dock en mycket liten andel av naturen som är skyddad utanför det fjällnära området, vilket innebär att en låg andel av andra naturtyper är skyddade. I internationella jämförelser rankas Sverige högt när det gäller miljöpolitik generellt, men när det gäller andel skyddad natur ligger vi betydligt lägre. I regeringsställning har Miljöpartiet gjort rekordstora satsningar på skydd och skötsel av natur, vilket har gjort att Sverige har stigit i rankingen. Vi vill göra ytterligare satsningar för att nå målen och säkerställa att biologisk mångfald bevaras. Vad gäller skyddet av skogen är det särskilt viktigt att prioritera skydd för urskog och gammelskogarna. Vi anser att det måste finnas tillräckligt med medel avsatta i framtida budgetanslag för att nödvändiga ersättningar ska kunna betalas ut. I jordbruket måste ersättningarna till naturvårdande insatser öka; i skogsbruket behöver de delvis öka och framförallt utvecklas. Den markägare som tar ansvar för naturvården ska kunna kombinera detta med god ekonomi för sin näringsverksamhet. Sammanfattningsvis vill vi stärka de ekonomiska satsningarna på skyddet och skötseln av värdefull natur och göra dem långsiktigt hållbara. Detta bör riksdagen ge regeringen tillkänna som sin mening.

Skydda värdefulla havs- och kustområden

Skyddet av marina områden är viktigt för att bevara och utveckla den biologiska mångfalden, fisket och friluftslivet. Med Miljöpartiet i regering har andelen skyddat hav fördubblats och Sverige har nått arealmålet på 10 procent. Vi vill ytterligare höja ambitionerna och säkerställa att skyddet är jämnt utspritt och representativt för olika biotoper över landet. Detta bör riksdagen ge regeringen tillkänna som sin mening. Den största utmaningen under de kommande åren handlar om kvaliteten på skyddet. I dagsläget är fiske och trafik sällan reglerat i marina reservat. Särskilt bottenstrålningen behöver förbjudas i skyddade områden. När vi skyddar mer förväntas kvalitetsarbetet behöva mer resurser.

Stränderna är en viktig miljö för många arter samtidigt som strandnära byggande fortsatt är ett problem för växter och djur. Miljöpartiet vill fortsatt värna strandskyddet, öka tillsynen och satsa på ökad miljöövervakning av strandmiljöer.

Bevara de orörda älvarna

Miljöpartiet vill värna skyddet av de orörda älvarna och vattendragen. Idag finns sammanlagt 42 vattendrag som skyddas mot vattenkraftsutbyggnad enligt miljöbalken 4 kap. 6 §. Av dessa benämns Torne älv, Kalixälven, Piteälven och Vindelälven som nationalälvar, men skyddet är detsamma för alla älvar som omfattas av det. Nationalälvarna är en angelägenhet för nu levande och kommande generationer. Vi anser därför att de orörda älvarna och vattendragen ska bevaras, nu och i framtiden. Även mindre åar och bäckar som är orörda bör kunna sparas framöver. Detta bör riksdagen ge regeringen tillkänna som sin mening.

Hållbart brukande

Ställ om Sveriges skogsbruk

Kalhyggen är förödande för både biologisk mångfald, vattenkvalitet och klimatet, varför metoden för att bruka skogen måste förändras. För att lagra kolet i skogsmarken ska kalhyggen undvikas i största mån. Så länge krontäckningen är tillräckligt stor över skogsmarken kommer kolet bundet och lagrat i skogsmarken att bevaras där utan stora läckage som vid kalavverkning.

I skogar som brukas hyggesfritt finns större chanser att lagra kol i marken, bevara biologisk mångfald knuten till skoglig kontinuitet samt skapa bättre förutsättningar för mångbruk, det vill säga använda skogsmarken till andra inkomstkällor så som renbete och naturturism men också välfärdsnyttor som t ex läkande nytta vid rehabilitering av personer med symptom av utbrändhet. Kalhyggen och trädplantage erbjuder inte dessa andra nyttor och inkomstmöjligheter för mångbruk av skogen.

Vi yrkar att berörda statliga och kommunala aktörer i skogsbruket höjer andelen kalhyggesfritt naturnära skogsbruk som gynnar både sociala och biologiska värden. Detta bör riksdagen ge regeringen tillkänna som sin mening.

Förbjud destruktiva fiskemetoder

Miljöpartiet vill främja det småskaliga fisket och verka för ett fiske med miljövänliga metoder. EU:s nya fiskeripolitik innehåller ett förbud mot att slänga tillbaka fångad fisk i havet. Men det finns fortfarande problem med efterlevnaden av utkastförbudet. Miljöpartiet vill skärpa efterlevnaden och införa krav på fullt dokumenterat fiske med kameror och fortsätta att driva på för att stoppa överfiske.

Utvecklingen av skonsamma och selektiva redskap som minimerar bifångst behöver stödjas. Det har länge funnits en vilja hos många av de kustnära fiskarna att utveckla redskap för hållbara fiskemetoder. Denna utveckling blir dock inte självklart premierad när kvoter på hur mycket som får fiskas upp sätts, utan ofta snarare tvärtom. Idag är det

i stort enbart kvoter som styr, inte hur man fångar fisken. Det betyder bland annat mycket bifångster, som då ska stävjas via utkastförbud.

Trål är det vanligast förekommande fiskeredskapet vid kommersiellt fiske, och står för en stor andel av fiskfångsterna i världen. Det är en effektiv fiskemetod utifrån perspektivet att maximera fångsten av fisk på kort sikt. Bottentrålning utpekas som den huvudsakliga anledningen till att många långlivade och ovanliga arter minskat och försvunnit från svenska havsbottnar.

Hållbart och ekologiskt jordbruk

Ekologiskt lantbruk har ett flertal fördelar, och en ökad utveckling av det konventionella lantbruket till ett ekologiskt lantbruk är viktigt för en hållbar utveckling på landsbygden. Ekologiskt lantbruk leder till ökad biologisk mångfald och artrikedom. Främst beror det på att ekologisk odling bygger på varierade växtföljder och att kemiska bekämpningsmedel inte används. Ekologisk odling är därför av stor vikt för att uppnå miljö kvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap. Miljöpartiet vill påskynda omställningen till ekologiskt jordbruk så att vi snarast når målet att 30 procent av jordbruksmarken ska brukas ekologiskt. Detta bör riksdagen ge regeringen tillkänna som sin mening. För att nå detta mål vill vi bland annat utöka stödet för de lantbrukare som vill ställa om till ekologisk produktion.

Vårt öppna kulturlandskap är helt beroende av fortsatt hävd. Igenväxning är en av de största faktorerna till att arter rödlistas i Sverige, och mer än 60 % av de rödlistade kärlväxterna i Sverige är knutna till jordbruksmark. Denna igenväxning och förbuskning sker i stora delar i Sverige, på grund av att många lantbruk har lagts ned. Detta är områden som är missgynnade i den nuvarande jordbrukspolitiken, där åkermark i södra Sverige erhåller ett betydligt högre arealstöd än vad områden i mellersta och norra Sverige gör. Miljöpartiet anser att EU:s jordbrukspolitik ska inriktas på att öka miljö- och klimatnyttan. Detta bör riksdagen ge regeringen tillkänna som sin mening. Vi vill uppnå det bland annat genom att minska gårdsstöden och öka miljöstöden i landsbygdsprogrammet. Därigenom skulle lantbruket i områden som nu hotas av förbuskning kunna överleva. Vi anser också att miljöersättningen till ängs- och betesmarker bör höjas inom ramen för landsbygdsprogrammet. Detta bör riksdagen ge regeringen tillkänna som sin mening. Vi anser också att byråkratin i landsbygdsprogrammet och andra miljöstödsplaner behöver minska. Det ska vara lätt att göra rätt för den enskilda lantbrukaren.

Vi anser också att miljöersättningen till ängs- och betesmarker bör höjas inom ramen för landsbygdsprogrammet. Detta bör riksdagen ge regeringen tillkänna som sin mening. Vi anser också att byråkratin i landsbygdsprogrammet och andra miljöstödsplaner behöver minska. Det ska vara lätt att göra rätt för den enskilda lantbrukaren.

Återställning

Skydd av natur är ett av de kraftfullaste sätten att värna och stärka den biologiska mångfalden. Men vi måste också laga naturen, där människans framfört haft omfattande negativ påverkan. FN har utsett det närmaste årtiondet till ett decennium för återställning av natur (Decade on Ecosystem Restoration), och kräver att alla samhällssektorer involveras i arbetet.

Återställning av natur kan handla om att riva ut onödiga vandringshinder i våra vattendrag, låta skogar bli mer variationsrika och äldre, återskapa våtmarker och ängar och skapa sammanhängande ytor av fungerande ekosystem. Vi behöver ge naturen tid och rum för återhämtning.

Vi har en stark tradition av naturvård i vårt land, men i samhällsplanering och projekt har ofta kompetens om naturen kommit in för sent och det har saknats en helhetssyn på landskapet. Länsstyrelsernas arbete med den gröna infrastrukturen är på många sätt grundläggande för att ge resultat i det konkreta arbetet med att återställa natur och skapa förutsättningar för biologisk mångfald. Det som behövs nu är därför fortsatta satsningar på grön infrastruktur så att detta arbete kan utvecklas och stärkas. Möjligheterna till samordning mellan kommuner behöver också stärkas, och förvaltningen måste vara koordinerad från källa till hav.

Gräsmarker, dyner och olika naturtyper i havet hör till de naturtyper som har allra sämst bevarandestatus i Sverige. Men även för skogen är situationen allvarlig, och för våtmarker och sjöar och vattendrag finns behov av omfattande åtgärder enligt Naturvårdsverket och Artdatabanken.

Längs våra kuster finns artrika ålgräsängar som skadats av trafikpåverkan och övergödning, i behov av skydd. Även restaurering kan komma ifråga, men detta är kostsamt och det är inte säkert att det lyckas. Det finns stora problem med att bottensediment i havet har förhöjda halter av miljögifter och behov av kunskapsuppbyggnad och ett mer strukturerat arbetssätt kring restaurering av de förorenade sedimenten. Det är viktigt att detta arbete stärks och att takten i arbetet ökar.

Omkring en femtedel av Sveriges rödlistade arter är beroende av våtmarker. Under 1800- och 1900-talet dikades miljontals hektar våtmarker ut i Sverige. Sjöar sänktes och kärr och mossar torrlades. I våra slättlandskap är därför omkring 90 procent av våtmarkerna borta, och totalt sett är tre fjärdedelar av alla Sveriges våtmarker påverkade. Återvätning av dikade våtmarker bidrar till flera miljömål. Utöver att livsmiljöer för hotade arter återställs, har våtmarker en vattenhållande förmåga i landskapet och är naturliga reningsverk. De kan fungera både som skydd vid torka och bidra till minskad övergödning. Genom återvätning minskar också avgången av växthusgaser från de dikade markerna betydligt. Årligen släpper dikade torvmarker omkring 11 miljoner ton växthusgaser, lika mycket som Sveriges samlade personbilstrafik. Miljöpartiet har i regering satsat omfattande på restaurering av våtmarker. Men potentialen är mycket stor och därför bör arbetet med att återställa våtmarker skalas upp betydligt. Detta bör riksdagen ge regeringen tillkänna som sin mening.

Stärk miljölagarna för hotade arter

Hoten mot den biologiska mångfalden är många, och riskerna med att förlora arter är stora. Sverige ratificerade år 1993 konventionen om biologisk mångfald, som syftar till att stoppa artutrotningen. I och med konventionen om biologisk mångfald har Sverige som nation åtagit sig att bevara den biologiska mångfalden inom nationens gränser. Sverige jobbar med konventionen genom miljömålsarbetet, med 16 demokratiskt beslutade miljömål. Ett av dessa, mål 16, heter ”Ett rikt växt- och djurliv” och syftar till att bibehålla och gynna Sveriges flora och fauna.

De arter som idag har juridiskt skydd är antingen nationellt fridlysta arter eller skyddade genom EU:s art- och habitatdirektiv samt fågeldirektiv. En art kan vara fridlyst i hela landet, ett län, eller i delar av ett län. För närvarande är cirka 580 arter fridlysta i hela landet, och cirka 250 av dessa är fågelarter. Dock finns det arter som är fridlysta i Sverige men som i Sveriges natur inte är ovanliga eller särskilt skyddsvärda. Det har även visats vara svårt att tillämpa artskyddsförordningen i olika markanvändningsområden, såsom skogsbruket och jordbruket. För en effektiv naturvård behövs klarhet i arternas juridiska skydd, och det lagliga skyddet bör prioriteras efter hotklassen och känsligheten som artens population innehar. Det lagliga skyddet kan med fördel baseras på det arbete som Artdatabanken har tagit fram, med rödlistan och med de redan formulerade åtgärdsprogrammen för hotade arter. Ur ett juridiskt perspektiv bör arternas påverkan på ekosystemen och andra arter också tas till hänsyn. Idag finns det 2 249 hotade arter i Sverige, varav 219 är akut hotade. Det finns idag arter som är klassade som skyddsvärda enligt rödlistan, men som saknar juridiskt skydd. Det finns således ett glapp mellan de ekologiska behoven av skydd och det juridiska skyddet för arter i Sverige idag.

Miljöpartiet de gröna anser att detta glapp behöver täppas till. Till att börja med vill vi utreda hur skyddsvärda arter ska kunna skyddas i svensk lag och på så sätt ges ett juridiskt skydd. Detta bör riksdagen ge regeringen tillkänna som sin mening.

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning som tittar på olika möjligheter för hur utrotningshotade och skyddsvärda arter ska kunna skyddas i svensk lag, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Effektivare hantering av illegal jakt

Brott mot miljöbalken har bland de längsta genomströmningstiderna från inkommen anmälan till beslut. Att anmälningar får ligga innan polisen vidtar de första och ibland avgörande utredningsåtgärderna är problematiskt. Brottsförebyggande rådet (Brå) framhåller att misstänkt illegal jakt måste utredas snabbt och att det bör ställas särskilda krav på polisen för att kunna säkra bevis ute i skog och mark. Brå föreslår att samarbetet mellan förvaltning, forskning och rättsväsende förbättras samt att de nätverk som sköter försäljningen av skjutna rovdjur spåras och genom polisiärt arbete slås sönder. Miljöpartiet anser således att polis och åklagare bör prioritera allvarlig och organiserad jaktbrottslighet samt införa ett arbetssätt som minskar genomströmningstiden. Detta bör riksdagen ge regeringen tillkänna som sin mening.

Bildning och folkbildning kring biologisk mångfald

Artmångfalden är en av våra ödesfrågor och trots all kärlek till skogar, sjöar och hav som finns i det här landet är hotet mot arterna relativt okänt. När WWF i en Sifo-undersökning frågade svenskarna så underskattade hela 70 procent problemet. I dag är det få elever som känner till en bofink.

Utan namnen på arter är naturen hotad, skrev författarna Kerstin Ekman och Tomas Bannerhed klokt. Vi behöver öka kunskapen och medvetenheten om naturen på alla nivåer i samhället, från individ till nation. För att kunna förstå hur vi människor är en del av naturen, behöver vi återetablera kontakten med den. Artkunskap och artskydd bör

vara en naturlig del av undervisningen i alla skolor; barn och ungdomar måste få möjligheten att lära sig de vanligaste fåglarna, träden och blommorna i vårt land. Vi måste föra in natur och biologisk mångfald i våra läroplaner som en obligatorisk del, med utomhusvistelse och artkunskap som en självklar del av utbildningen. Men vi behöver också utbilda hela samhället, med informationskampanjer kring biologisk mångfald.

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att minska den biologiska analfabetismen genom att satsa på forskning, artkunskap i skolan och förskolan, naturskolor och utomhuspedagogik och tillkännager detta för regeringen.

Rebecka Le Moine (MP)

Janine Alm Ericson (MP)

Emma Berginger (MP)

Maria Gardfjell (MP)

Amanda Palmstierna (MP)

Lorentz Tovatt (MP)

Annika Hirvonen Falk (MP)

Elisabeth Falkhaven (MP)

Emma Hult (MP)

Karolina Skog (MP)